

ME16GE

647004

Aiguamoll de s'Albufera des Grau

Situació



Municipi:

Maó

Coordenades UTM
(31N ETRS89):

X: 607073
Y: 4422711



Dificultat i duració



30 min

1 2 3

Accés

Al Parc Natural de s'Albufera des Grau s'han habilitat tres itineraris, que us permetran conèixer els trets naturals de l'aiguamoll i el seu entorn. Un itinerari té com a punt d'inici el nucli costaner des Grau i els altres dos, el centre de recepció i interpretació del Parc Natural, al qual podeu accedir des de la carretera de Maó as Grau, on cal que us desvieu al km 3,5 en direcció a Llimpa.

Interès principal

Geomorfològic

Interès secundari

Hidrogeològic

Descripció de la localitat

S'Albufera des Grau correspon al principal aiguamoll de Menorca, és el centre del parc natural que porta el seu nom i el nucli de la Reserva de Biosfera. Presenta un perímetre irregular i una morfologia allargada i estreta d'1,7 km de longitud i 900 m d'amplada màxima. La seva extensió és de 72 ha, amb una fondària amb màxims d'aproximadament 3 m, però amb valors mitjans d'1,4 m. A la seva part occidental hi ha quatre illots: l'illot d'en Mel, el més gran i que acull l'única població de sargantana balear, l'illot des Pardal, l'illot d'en Petit i l'illot des Soldat. Amb el pas de molts anys les seves dimensions originals es van reduint per l'arribada de sediments que la van reomplint, i perd part de la seva extensió i capacitat d'emmagatzematge. En ocasions, les àrees perifèriques que envolten s'Albufera i que lentament s'han anat reblint de sediments, foren drenades mitjançant petits canals per tal d'aprofitar les terres per conrear.

Aquesta llacuna salobre manté la comunicació amb el mar mitjançant un canal estret conegut com sa Gola, d'uns 500 m de longitud i uns 10 m d'amplada. S'Albufera es troba al nivell del mar i separada parcialment d'aquest, per un sistema de dunes. El seu aïllament no és complet a causa del canal de sa Gola, però de vegades als mesos d'estiu, juntament amb la resta de mesos dels anys més secs, l'arena també tanca la desembocadura de la llacuna en aquest punt i, per tant, bloqueja completament l'accés a mar per sa Gola. En qualsevol cas, l'arribada d'aigua dolça i salada origina unes condicions que proporcionen en gran part els seus elevats valors ecològics.



Vistes sud-est i nord-oest de s'Albufera des Grau.

L'aiguamoll ocupa un espai deprimit sobre roques del paleozoic. La depressió on es troba probablement es formà per l'acció erosiva de diversos torrents, en uns moments en què el nivell del mar era més baix que l'actual, fet que afavorí l'encaixament de la xarxa fluvial. Tanmateix, cal considerar que el traçat dels torrents no va ser casual i que aquests aprofitaren un conjunt de fractures orientades d'est a oest de l'àrea per a desenvolupar-s'hi. Probablement s'Albufera formava un golf o badia juntament amb l'espai ocupat per l'actual platja des Grau i, per tant, es trobava oberta al mar. L'acumulació d'arena constituïda com un cordó de dunes conduiria pràcticament cap al seu aïllament complet del mar i, en conseqüència, a la seva evolució com un aiguamoll.

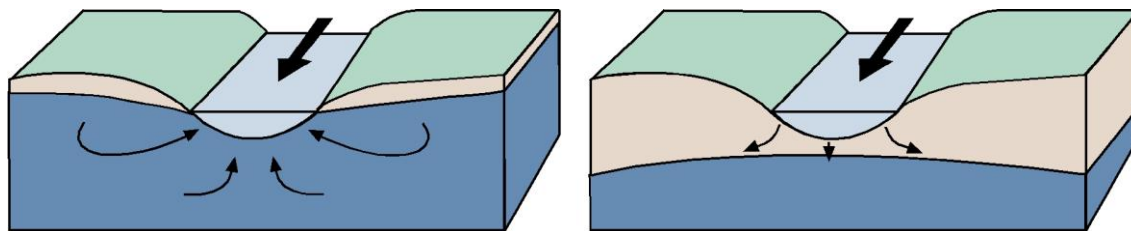


Cordó de dunes que delimita la llacuna amb el mar: en primer terme, dunes mòbils o embrionàries amb borró (*Ammophila arenaria*) i al darrera, dunes cobertes i estabilitzades per pins i tamarius.

Un dels principals trets característics de s'Albufera és que està envoltada de turons prou alts perquè sembli enfonsada o encaixonada entre aquests, i s'hi formen així unes ribes retallades com cales i puntes. De fet, aquest paisatge el podem relacionar amb quan l'espai ocupat per la llacuna es trobava obert a mar. Les alternances de gresos i lloselles, les roques del paleozoic predominants a Menorca, originen una línia de costa constituïda per petits turons amb ondulacions suaus i un litoral rocós, molt irregular i accidentat, amb molts entrants (les cales) i sortints (caps o puntes).

La seva conca és força gran, amb 30,25 km² de superfície, i està drenada per tres torrents. El més important és el des Puntarró, a l'oest, que conflueix molt a prop de s'Albufera amb el de sa Boval, que procedeix del nord, i que desemboquen, ja junts, a l'extrem occidental de l'aiguamoll. A diferència dels anteriors, el torrent de na Bona, al sud, transcorre exclusivament pels materials del paleozoic.

Així, cal considerar que l'àrea d'influència de s'Albufera no es limita a la mateixa llacuna situada sobre les roques impermeables del paleozoic, sinó que la seva conca inclou les roques calcàries permeables del mesozoic que formen uns aqüífers amb influència sobre l'aiguamoll. L'aigua que circula pel torrent des Puntarró contribueix a la recàrrega dels aqüífers i a la vegada l'aigua d'aquests pot sorgir en forma de fonts i arribar a s'Albufera. Malauradament, la pressió elevada a la qual estan sotmesos els aqüífers ha provocat el descens dels seus nivells i conseqüentment la desaparició de nombroses fonts, la qual cosa implica que actualment l'aigua que arriba a s'Albufera només provingui de la pluja: ja no hi ha pràcticament aportació de l'aqüífer, la qual cosa condueix a un excés de salinització o a grans dessecacions amb situacions traumàtiques per a la fauna i la flora.



Relació entre els torrents i els aqüífers. Els rius poden guanyar aigua a partir de les aportacions de les aigües subterranies, que a la vegada poden sorgir en forma de font als seus marges o a les seves proximitats. Ara bé, si el nivell de l'aqüífer es troba més avall, el riu pot perdre aigua transferint-la a aquest. En aquest darrer cas, en trobar-se lluny de la cota topogràfica, les aigües subterranies no afloraran mitjançant fonts. El torrent des Puntarró és un bon exemple d'aquest canvi entre la relació del torrent i l'aqüífer, provocat per un descens antròpic dels nivells d'aquest últim, i que ha repercutit en la disminució d'aportacions d'aigua dolça a s'Albufera.

Aquest fet ha provocat que sigui imprescindible gestionar l'intercanvi d'aigua dolça i salada mitjançant l'ús de comportes que tanquen la comunicació de s'Albufera amb el mar i permeten regular, dins d'uns límits determinats, els rangs de salinitat i els nivells d'aigua.



Pont amb les comportes utilitzades per regular el flux d'aigua entre s'Albufera i el mar. Tradicionalment aquesta regulació tenia finalitats pesqueres, però actualment la gestió està enfocada a la conservació de la llacuna.

Per a saber-ne més

- DURÁN, J. J. (ed.). 2006. *Illes d'Aigua: Patrimoni Geològic i Hidrogeològic de les Illes Balears*. Instituto Geológico y Minero de España, Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears, 256 p.
- FORNÓS, J. J.; BARÓN, A.; PONS, G. X., 1996. Arrecifes de coral hermatípicos (*Cladocora caespitosa*) en el relleno holoceno de la zona de Es Grau (Menorca, Mediterraneo Occidental). *Geogaceta*, 20: 303-306.
- OBRADOR, A.; MERCADAL, B., 1979. *Geomorfología de Menorca. Enciclopèdia de Menorca*. Obra Cultural Balear. T. 1: 265-320.
- TRUYOL, M., 2003. S'Albufera des Grau. A: ROSELLÓ, V. M., FORNÓS J.; GÓMEZ-PUJOL, L. (ed.). *Introducción a la geografía física de Menorca*. Mon. Soc. Hist. Nat. Balears, 10: 169-174.

Recomanacions

El Parc compta amb el centre de recepció i interpretació dedicat al botànic menorquí J. J. Rodríguez i Femenias. En aquest centre, hi trobareu una exposició permanent sobre els ecosistemes de s'Albufera des Grau i s'hi projecta un audiovisual sobre l'àrea. És el punt d'inici de les visites guiades i altres activitats que ofereix el Parc. Cal tenir present que, més enllà del seu interès geològic, s'Albufera des Grau presenta una biodiversitat excepcional, especialment com a zona de pas d'aus migratòries en el seu camí de l'Àfrica a Europa i també amb un gran nombre d'ecosistemes amb valuoses espècies animals i vegetals. Vora la llacuna es pot gaudir d'un bany a la platja des Grau.